

[Wihjelm.]

snak, det er sket i masser af tilfælde. De gamle disciplinarstraffe, som vi her vil afskaffe til fordel for de såkaldte disciplinar-midler, var også ankemulige, og det er rent faktisk sket: de blev indanket for civile domstole.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Bay):

Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til forsvarsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om elektriske stærkstrømsanlæg.
(Lovforslag nr. 165. Fremsat 19/3 75).

Tredje næstformand (Bay):

Sammen med denne sag foretages den følgende på dagsordenen opførte sag, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om elforsyning.

(Lovforslag nr. 180. Fremsat 20/3 75).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Erik Holst (S):

Lovforslag nr. 165 er et relativt lille forslag. Det er direkte affødt af lovforslag nr. 180, lovforslaget om elforsyning, og det tager udelukkende sigte på, at man siger: det, at man for fremtiden skal anvende en bestemmelse om, at der skal gives bevilling til alle større anlæg, gør i og for sig elektricitetsrådets hidtidige arbejde overflødigt, og derfor kan man udelade § 2 i den nugældende lov om stærkstrømsanlæg. Vi finder, det er en meget fornuftig måde at gribe det an på, og jeg kan ikke se, at der skulle være problemer forbundet hermed.

Det næste, man ændrer, er, at ekspropriationsloven gøres mere moderne, og at man bruger ekspropriationsloven af 1964 også til andet end direkte ekspropriering af arealer

til kraftværker eller til stærkstrømsledningsnettet. Det er vel udelukkende et udtryk for, at der i dag er flere 50 kVs og større net, og at man siger, at de ulemper, der er forbundet med de store ledningsføringer, er lige så store, som hvis man havde et areal i ekspropriation.

De to forslag om ændringer vil socialdemokratiet uden videre kunne gå ind for. Jeg skal lige komme med et lille hjertesuk i forbindelse med dette lovforslag.

For et par år siden lavede elværkerne en undersøgelse, som man kaldte: „Skal vi have el overhovedet?“ Det var en brochure, der sagde noget om de elledninger, som vi trækker på de meget høje master mange steder efterhånden, og som virker meget synsgenerende og uæstetisk i landskabet. Da sagde man: kan man ikke bare lægge dem ned i nogle rør i jorden og føre elektriciteten frem ved hjælp af jordkabler? Nu hører denne lov jo under ministeren for offentlige arbejder, der har nær tilknytning til kulturministeren, og så det kunne jo godt være, at man syntes, at man i fremtiden burde anvende jordkabler i højere grad. Jeg er udmærket klar over, hvilke tekniske problemer der er forbundet med jordkabler til højere spændinger, ladestrøm, varme og meget andet, men dengang man lavede beregningerne for et par år siden, sagde man: det vil blive dyrt, det vil gå ud over forbrugerne, og det vil være nødvendigt at hæve forbrugerprisen med 1½ øre pr. kWh. Nu har vi i dag diskuteret en afgift på 5 øre pr. kWh udelukkende af fiskal betydning. Måske burde vi så sige, at 1½ øre pr. kWh vil vi gerne betale for at få et landskab, der ikke har disse meget store og meget høje master og store ledningsanlæg.

Det næste lovforslag, lovforslaget om elforsyning, er betydelig større og betydelig vigtigere end det, jeg lige har omtalt. Det kan vel ses som et udtryk for, at der efterhånden er et udbredt ønske om, at elforsyning også indgår i en større sammenhæng med andre energiforsyninger, og at man siger, at det er ikke muligt at lave en energipolitisk oversigt eller tage et energipolitisk standpunkt herhjemme, uden at samfundet på en eller anden måde får et videregående indseende med elværkerne.

Inden jeg går videre, vil jeg sige: der er grund til at rose de nuværende elforsynings-

[Erik Holst.]

virksomheder. Vi kan vel sige, at de har i mange år leveret el både til en rimelig pris og på en rimelig og også rationel måde, og indtil i dag kan vi vist godt sige, at de har løst deres opgave på fuldt tilfredsstillende måde. Men i dag er der mange andre faktorer, der spiller en meget stor rolle inden for elproduktionen og inden for elforsyningen. Det første er vel de 15-20 mia kr., som det formodentlig er nødvendigt at investere indtil 1990, og vi kan vel også sige, at de tekniske problemer er blevet stadig større. Vi har set, hvorledes udenrigspolitiske forhold har fået indflydelse på levering af brændselolie og brændstof, vi har set, hvorledes vi blev afhængige af udenrigspolitiske forhold, og da må man vel nok karakterisere den mulighed, vi har nu, som meget overfladisk eller værende uden betydning for påvirkning af udenrigspolitiske forhold. Her må vi nok sige, at folketinget i højere grad må have både ansvar og muligheder for indgreb.

Den ændring, som her skulle sikre samfundet en større indflydelse på styringen, går først og fremmest ud på, at man udelukkende skal køre efter et koncessionsprincip, således at alle anlæg over 25 megawatt kun kan udøves efter bevilling. Det lyder på mange måder rimeligt, at man laver det således, selv om jeg godt kan se, at ser man på de 900 elforsyningsanlæg, der for øjeblikket findes, ville man måske synes, at der var tale om en centralisering, hvor der nu for øjeblikket virkelig er tale om en demokratisk styring af elforsyningen de mange små steder. Men jeg tror, at koncessionsprincippet er nødvendigt, for ser vi på de i alt 900 elforsyningsvirksomheder, der er, viser det sig, at der kun er ca. 23 af dem, der virkelig producerer strøm, og deraf har de 12 en meget lav produktion, der kun tager sigte på leverancer til ø-områder og lignende steder.

Endelig synes vi, at det, der hedder elprisudvalget, må være nødvendigt, i samme øjeblik man vil lave en koncessionsordning og et styringsprincip for elproduktion herhjemme. Indtil nu — det synes jeg godt vi kan erkende, som jeg startede med at sige — er elforsyningen sket til rimelige priser, men det bliver nødvendigt for fremtiden at opnå beføjelser her, og det bliver nødvendigt at have mulighed for at skille varmeproduk-

tion og elproduktion ad, således at hvert af produkterne får de omkostninger, som er forbundet med dets frembringelse.

Der kunne vel være grund til at tale om den vækst, der har været i elforsyningen herhjemme. El er jo blevet, jeg vil ikke sige hvermands eje, men det er blevet således, at alle vel har kunnet bruge så meget el, som man har haft lyst til og økonomiske muligheder for, og vi har været glade for at se det overalt i landet. Vækstraten var oppe på 8 pct. for et par år siden, og hvis den, som den på et vist tidspunkt truede med, var fortsat, havde elværkerne ikke været i stand til at levere strøm i tilstrækkelig mængde uden at tage deres tilflugt til investeringer i atomkraftanlæg. Dette forhold har jo ændret sig noget i dag. Tilvæksten er ikke så stor, og det får os vel ind på, at der godt kan øves indflydelse på forbruget. Nu er indflydelsen måske kommet ad to veje. Dels er det blevet dyrere at bruge el, dels har der været nogle direkte indgreb fra handelsministerens side for at mindske elforbruget herhjemme, og det har nok haft en generel og præventiv virkning på vort forbrug i det daglige. Der er ingen tvivl om, at vi kan gå meget, meget længere ad den vej. Takket være den meget lave pris bruger vi vel på mange måder el i en grad, så vi kunne sige, at der næsten sløses med det. Der er for mig ingen tvivl om, at en centralisering og en medindflydelse fra samfundets side på elværkernes udvikling eller udbygning også vil betyde, at man må få indflydelse på den besparelse, der kan opnås herhjemme.

Det vil være fristende for en socialdemokrat at sige, at på lang sigt kan tilvækst i elforbruget selvfølgelig ikke accepteres, samfundet må ind, således at man på længere sigt på et eller andet tidspunkt inden for en 10-15-årig periode, må nå til, at vi energimæssigt er i balance i Danmark, dvs. at vort energiforbrug ikke viser en stadig stigning af såkaldt eksponentiel karakter.

Til slut vil jeg sige, at dette lovforslag vedrører ikke direkte atomkraft, men kan ikke undgå at nævne spørgsmålet om atomkraft. Der tages ikke her stilling til, om man skal anvende atomkraft, der tages ikke stilling til, hvilke brændselstyper vi skal anvende. Der siges i loven, at ministeren kan beslutte sig til at foreskrive brændselstyper, men atomkraft er ikke blandt disse muligheder,

[Erik Holst.]

så vi kan sige, at denne elforsyningslov udelukkende drejer sig om elforsyning i Danmark, den tager ikke stilling til, i hvilken form eller på hvilken måde den brændselsmængde, der skal bruges, anvendes, og det vil igen sige, at der er ikke med dette lovforslag taget stilling til atomkraft.

Socialdemokratiet kan anbefale begge lovforslag. Vi håber og vil gerne bidrage til, at de kan gennemføres i denne samling.

Karlskov Jensen (V):

Med hensyn til det første lovforslag, lovforslaget om elektriske stærktstrømsanlæg, kan jeg begrænse mit indlæg til nogle ganske få bemærkninger, idet den tidligere ordfører, hr. Erik Holst, i det væsentlige har redegjort for indholdet. Jeg kan kun sige, at ud over de bestemmelser, der sådan set overflødiggøres af det næste lovforslag, drejer det sig navnlig om spørgsmålet om, hvilke områder i forbindelse med anlæg af eldistributionsanlæg der skal henhøre under den almindelige ekspropriationslovs bestemmelser i stedet for under de bestemmelser, der er knyttet til en voldgift. Her skal jeg gerne sige, at jeg finder det rimeligt og ikke spor betænkeligt, at man inddrager områder under den almindelige ekspropriationslov, som tidligere hørte under voldgiftsbestemmelserne.

Det eneste spørgsmål, jeg gerne vil rejse i denne forbindelse — og det kan vi se på i udvalget — er spørgsmålet, om den størrelse, man har fundet frem til, de 50 kV-ledninger, er en rimelig afgrænsning, men det kan vi som sagt se på under udvalgsarbejdet.

Det andet lovforslag er langt det mest indgribende og vigtige. Her vil jeg da gerne begynde med at sige, at alle må nok erkende, at danske elværker hidtil har løst deres opgave både effektivt og økonomisk, og forbrugernes interesser har været varetaget. Det samme kan nok siges om samfundets interesser, de er varetaget på en særdeles god måde.

Det er dog heller ikke heri, lovændringen er begrundet. Lovændringen begrundes med de ændrede vilkår, der bl. a. er affødt af den oliekrise, vi gennemlevede i fjor. Formålet er at skabe et lovgrundlag for en udvidet offentlig indsigt og i et vist omfang også en offentlig styring af udviklingen på disse om-

råder fremover af hensyn til en række områder, og herunder må først og fremmest nævnes spørgsmålet om en eventuel udbygning af vores elkraftværker med kernekraft og en tilpasning til vidtgående internationalt samarbejde vedrørende energiforsyning, sådan som vi nu er tilsluttet det. Samtidig er det sådan, at det nok er rimeligt, som den forrige ordfører her nævnte det, at overveje de meget store investeringer, der forestår på disse områder, også i en samfundsmæssig økonomisk helhedspolitik.

Efter forslaget her skal der jo en bevilling eller en koncession til, og for disse bevillingers vedkommende gælder det, at for de mindre enheder kræver man det ikke, men der pålægges disse mindre enheder oplysningspligt på en række områder, forsyningspligt, samarbejde o.lign., medens der for kernekraftværkerne er tale om, at der kun kan gives en eneretsbevilling til en enkelt bevillingshaver uanset antallet af eventuelle kernekraftværker.

Det sidste må formentlig forudsætte, at Elsam og Kraftimport, de to store foreninger på hver side af Store Bælt, opretter et datterselskab eller noget i den retning, som kan stå for planlægning, opførelse og drift af kernekraftværker i Danmark. De har jo i forvejen et betydeligt udbygget samarbejde, planlægningssamarbejde og anden form for samarbejde, og jeg vil gerne sige, at vi i venstre er enige i, at tilladelse til opførelse af atomkraftværker bevilges i form af en eneretsbevilling.

Derimod vil vi gerne under udvalgsarbejdet se nærmere på kravene for at opnå bevilling til de traditionelle kraftværker. Det forekommer mig at være meget store og meget omfattende bemyndigelser, der tillægges handelsministeren og altså handelsministeriets embedsmænd på det område, dersom lovforslaget vedtages i uændret form. Det bliver så et spørgsmål, vi må prøve at kulegrave under udvalgsarbejdet, om forholdene nødvendiggør en så omfattende og stærkt centraliseret offentlig styring på dette felt.

Et andet hovedpunkt i lovforslaget er prisfastsættelserne. Det har jo været sådan, at under det gældende system er elpriserne fastsat af selskaberne, og hvor der er tale om ikke-kommunale selskaber, har de været underkastet prismyndighederne.

Efter lovforslaget skal alle selskaber frem-

[Karlskov Jensen.]

over undergives et af handelsministeren nedsat elprisudvalg med sekretariat i monopoltilsynet. Der er for mig ingen tvivl om, at det hidtidige system, hvor forbrugerne har haft stærk indflydelse, har virket gavnligt. Det har medført en sund konkurrence prismæssigt, og alligevel har det ført til en meget høj grad af selvfinansiering af kraftværkerne.

Jeg vil gerne, om vi under udvalgsarbejdet kan se på, hvordan vi kan sikre, at disse principper bliver bevaret under de nye regler, og også, om det er nødvendigt med så omfattende indgreb, som forslaget bygger på.

Endelig vil jeg gerne, at vi også overvejer elprisudvalgets sammensætning. Dette elprisudvalg får jo en meget central placering og en meget betydelig bemyndigelse, og det forekommer ikke mig umiddelbart indlysende, at vi har behov for denne stærke kommunale repræsentation i dette udvalg. Derimod vil jeg gerne rejse spørgsmålet, om ikke det var mere rimeligt, om erhvervene, som jo er meget store forbrugere i denne sammenhæng, fik en direkte repræsentation i dette centrale udvalg.

Ifølge lovforslaget er fjernvarmeproduktionen fra elkraftværkerne prismæssigt underlagt bestemmelserne i denne lov. Det skal jeg ikke indvende noget imod, men jeg vil gerne advare imod, at det skulle føre henimod fælles priser fra værk til værk. Der er for mig ingen tvivl om, at en kombineret el- og varmeproduktion kan medføre en betydelig forøgelse af energiudnyttelsen og betydelige besparelser, og derfor vil en sådan udvikling være meget ønskelig. Men det forudsætter vel, netop fordi man har en vidt forskellig grad af udbygning på det felt, at man ikke prøver at uniformere noget som helst med priserne, men holder sig til, som den tidligere ordfører, hr. Erik Holst, nævnte det, at pålægge hver af de to produktioner sin andel af byrderne og ikke mere.

Generelt vil jeg sige, at Danmarks energiforsyningsmæssige stilling med dens store afhængighed af importeret olie og kul er meget sårbar, og vi må derfor på alle områder tilstræbe den mest rationelle udnyttelse af energien. Jeg betragter dette lovforslag som et forsøg på at skabe grundlaget herfor. Vi kan fra venstres side tilsige en velvillig udvalgsbehandling, og vi vil til sin tid også gerne være med til at gennemføre loven i

den form, vi nu måtte finde frem til under dette udvalgsarbejde.

Kjærulff-Schmidt (FP):

Om forslaget om ændring af lov om stærktstrømsanlæg skal jeg alene sige, at det er fremskridtspartiets standpunkt, at det nok kan være rigtigt at foretage en vis modernisering af de bestemmelser, der i øjeblikket gælder ved ekspropriation i forbindelse med elanlæg, og vi vil derfor gerne medvirke til en omhyggelig gennemgang af forslaget under udvalgsarbejdet.

Derimod kan fremskridtspartiet så langt fra støtte forslag til lov om elforsyning. Resultatet af dette lovforslag vil være en faktisk nationalisering af hele elsektoren, og det vil betyde opbygning af nye administrative instanser, som Danmark ikke har brug for.

Det bevillings- eller koncessionssystem, lovforslaget bygger på, går jo ud på, at enhver form for elforsyningsvirksomhed principielt kræver en bevilling fra handelsministeriet. Der tillægges herved handelsministeriets embedsmænd voldsomt store magtbeføjelser. Man går fuldstændig væk fra den nuværende opbygning inden for elsektoren, der er præget af decentralisering og af nærdemokrati gennem valg af elfordelingsselskabernes styrelser. Man går over til en centraliseret styrelse, som igennem bevillings- og kontrolfunktioner i realiteten vil fjerne alle væsentlige beslutninger fra de lokale selskaber og de lokale styrelser og lægge dem i handelsministeriet.

Fremskridtspartiet vil advare mod disse tendenser i lovforslaget. Vi tror ikke på, at der er nogen fordel ved at samle al indflydelse på elværkernes drift hos handelsministeriets embedsmænd. Vi tror, at elforsyningsselskaberne langt bedre selv vil være i stand til at styre deres virksomheder, og vi har da også fra de foregående to ordførere hørt, at der såmænd har været udmærket tilfredshed med den måde, elselskaberne har klaret problemerne på hidtil.

Jeg vil derfor også gerne spørge handelsministeren, om ministeren i sin opfattelse af elselskabernes hidtidige måde at klare tingene på er på linje med den socialdemokratiske ordfører.

Jeg skal dernæst kommentere forslagets prisbestemmelser.

Det har jo hidtil været sådan, at elpris-

[Kjærulff Schmidt.]

fastsættelserne har fundet sted hos de enkelte selskaber, således at forbrugerne igennem selskabernes styrelse har haft indflydelse på priserne. Priserne har ikke været ens overalt i landet, og der har også været en vis konkurrence selskaberne imellem.

Derimod har de ikke-kommunale selskaber naturligvis været undergivet den til enhver tid gældende prislovgivning, men det forslaget går ind for, er opbygning af detaljerede regler for, hvordan elselskaberne skal foretage deres priskalkulationer, og dette afsnit af lovforslaget er efter mit partis opfattelse et stykke fortænkt skrivebordsarbejde, der i realiteten betyder opbygning af nye administrative overflødighedshorn.

Det vil være urimeligt at opbygge den centrale organisation, elprisudvalget, som forslaget går ind for. Et sådant elprisudvalg har Danmark og forbrugerne hidtil så glimrende kunnet undvære, men nu skal vi pludselig have det, og det skal tillægges enorme beføjelser. F. eks. er det sådan efter forslaget, at hvis NESA eller SEAS skulle komme i den situation, at man forudser, at det vil være nødvendigt at foretage henlæggelser til nyinvesteringer, så kan man ikke i sine priser indregne disse henlæggelser. Nej, man skal først søge tilladelse hos elprisudvalget. Og er det så et sagkyndigt udvalg? Nej, det er det ikke, fordi lovforslaget lægger vægt på, at det i stor udstrækning skal bestå af ikke-sagkyndige. Der skal være juridisk, nationaløkonomisk og regnskabsmæssig sagkundskab samt forbrugerinteresser og kommunale interesser repræsenteret i dette elprisudvalg, og så må man håbe, at disse sikkert udmærkede mennesker vil være i stand til lige så godt eller måske bedre end elselskaberne at vurdere, om de ansøgte nyinvesteringer er lønsomme. Men det kan vist desværre kun blive et forfængeligt håb.

I den forbindelse vil jeg gerne spørge handelsministeren, hvilke personaleudvidelser og hvilke øgede administrationsudgifter man forudser i handelsministeriet i forbindelse med den dobbeltadministration, der vil blive tale om, når en lang række spørgsmål først skal behandles på det lokale plan og derefter yderligere behandles i handelsministeriet, og jeg vil også gerne spørge, om de øgede udgifter, man opererer med, skal indreg-

nes i elektricitetspriserne, eller om man foretrækker at gennemføre skatteforhøjelser.

Der er efter mit partis opfattelse ikke i forslaget en eneste god idé, ikke en eneste virkelig forbedring, hvorom man kan sige: på dette punkt vil tingene virkelig fungere bedre, hvis forslaget gennemføres. Tværtimod er forslaget uoriginalt, og jeg tror, det vil vise sig at være skadeligt, hvis dette forslag gennemføres. Man fjerner lokal indflydelse, man fjerner alle afgørelser ude fra kommunerne og amterne og lægger dem ind til handelsministeriet. Man oparbejder en tung statslig styring, som ingen mennesker har bedt om, og som ingen mennesker kan være tjent med. Man fjerner konkurrence-momenterne, og hvad er der i grunden tilbage af et frit erhverv, når enhver afgørelse om prispolitik, om anlægsarbejder, om finansieringspolitik overlades til handelsministeriets embedsmænd? Så er der intet tilbage, kun en illusion. Forslaget er farligt, fordi det er bygget op som en model for, hvordan man kan gennemføre socialisme ad bagdøren. Med ganske få sproglige ændringer kan dette forslags ordlyd tilpasses, så det kommer til at passe på en hvilken som helst gren af erhvervslivet, og mit parti advarer imod denne faktiske nationalisering af en industri, som har bevist igennem en lang årrække, at den evner at løse sine problemer på en samfundsgavnlig og forbrugergavnlig måde.

Vi må derfor fraråde, at forslaget gennemføres, og jeg må tilstå, at jeg har en lille smule svært ved at forstå venstres ordfører, som både talte for forslaget og imod forslaget. Jeg forstod, at venstre fandt det vigtigt, at der kom en samfundsmæssig styring, men samtidig havde man alvorlige betænkeligheder ved, at samfundet nu skulle til at blande sig i elselskabernes anliggender. Jeg håber, at venstre under udvalgsarbejdet vil finde sine egne ben, sådan at vi kan finde venstre som et liberalt parti, når denne sag til sin tid skal endeligt afgøres.

Lone Dybkjær (RV):

Det kommer næppe bag på handelsministeren eller nogen andre, at det radikale venstre ikke er helt enig med den forrige ordfører. Jeg vil i øvrigt tage mit udgangspunkt i nogle korte kommentarer til de fire lovforslag, som vi skal behandle her i dag, idet jeg opfatter dem som en del af et energi-

[Lone Dybkjær.]
 politisk mønster, hvorfor de bør ses i en vis sammenhæng. Debatten her er desværre blevet opdelt, og det gør det noget vanskeligere. Jeg skal derfor kun trække nogle enkelte hovedpunkter frem.

For det første vil jeg sige, at det er vigtigt for det radikale venstre, at vi får fastlagt en energipolitik, før vi vedtager noget om en atomkraftpolitik. Sådan som lovforslaget er udformet, har man ikke sikret det på nuværende tidspunkt. De to lovforslag har ydermere det, at de ligesom placerer energipolitikken og herunder navnlig den forsyningsmæssige situation imellem sig. I ellovsforslaget henvises der til atomlovsforslaget, og i atomlovsforslaget henvises der til ellovsforslaget, og selve den forsyningsmæssige situation ender på gulvet midt imellem.

Jeg er klar over, at der allerede på det energipolitiske område naturligvis foregår en hel del spredt på de forskellige institutioner og i de forskellige ministerier, men jeg tror alligevel, det vil være nyttigt, at man prøver at få en samling over det, og det er derfor, jeg gerne vil opfordre regeringen til, at der udarbejdes en energipolitisk plan.

Det andet, jeg synes man skal sige om de to lovforslag, har jeg allerede været inde på, og jeg vil godt opfordre handelsministeren og undervisningsministeren til ligesom at koordinere de to lovforslag lidt og se, om det ikke var muligt at opnå en vis forenkling.

For det tredje vil jeg godt sige, at vi kan ikke acceptere, at der gennemføres nogen procedure vedrørende atomkraftanlæg på nuværende tidspunkt, og det indebærer, at vi formentlig vil kunne medvirke til at gennemføre elloven, men ikke atomloven i denne samling.

Jeg skal derefter gå over til at kommentere elloven.

I modsætning til fremskridtspartiets ordfører synes vi, det er en god lov. Vi mener ikke, at man kan have et fuldstændig frit blomstrende erhvervsliv, som ikke er styret efter nogle samfundsmæssige hensyn på energiområdet, herunder altså elområdet. Styring er nødvendig, men en styring har på den anden side kun en mening, hvis den foregår efter en vis energipolitisk plan.

Elselskaberne har klaret elforsyningen godt indtil nu, der er ikke tvivl om, at vi her i landet har fået vores el til en meget billig

pris. På den anden side har elselskaberne naturligt nok ikke kunnet tage forsyningsmæssige hensyn, og det er jo det, vi vil opnå med denne lov.

Spørgsmålet om, hvorvidt vi skal have en vækst i elforbruget, eller vi ikke skal have en vækst i elforbruget, sådan som bl. a. den socialdemokratiske ordfører var inde på, synes jeg ikke man på nuværende tidspunkt kan tage stilling til. Det kan godt være, vi skal have en vækst i elforbruget, hvis det af forsyningsmæssige årsager skønnes hensigtsmæssigt. Igen her må det ses som et led i en større sammenhæng.

Jeg skal derefter kommentere nogle af de enkelte punkter i lovforslaget.

Jeg skal navnlig trække spørgsmålet om eneretsbevilling frem, og jeg vil godt her foreslå handelsministeren, at han overvejer, om denne eneretsbevilling ikke kunne gives ved særlig lov. Denne lov skulle så indeholde de nærmere betingelser for eneretsbevilling og for det første naturligvis nogle synspunkter omkring energipolitikken. For det andet ville vi så få taget de dele af dette lovforslag, som vedrører atomkraftværkerne, ud. Det synes jeg vil være hensigtsmæssigt, når vi samtidig kører med et atomlovsforslag. Det, jeg med andre ord beder handelsministeren om at overveje, er, om det ikke ville være rimeligt, om man flyttede §§ 4-8 ud af dette lovforslag og placerede dem i en anden lovmæssig sammenhæng, og at man ændrede § 4 sådan, at man sagde, at eneretsbevilling skulle gives ved særlig lov.

Nu ved jeg godt, at det er en idé, jeg har fået, og jeg ved også godt, at det, at man er en blind høne, ikke er den eneste forudsætning for, at man kan finde et guldkorn, men alligevel vil jeg godt have, at der bliver kigget på de ting.

Jeg synes, det er vigtigt, at vi prøver at gøre dette lovkompleks så enkelt som muligt, fordi vi har sat den store energioplysningskampagne i gang. Jeg tror, at det er meget nemt for os at få den fuldstændig forkludret, hvis ikke vi får nogle klare retningslinjer i den lovmæssige sammenhæng.

Det andet i forbindelse med eneretsbevillingen, jeg godt vil stille spørgsmål om, fordi jeg ikke synes, det fremgår af lovforslaget, er: hvem kan denne eneretsbevilling gives til, og hvad kræves der af det selskab, som den gives til? Der er jo ingen af os her i salen, der

[Lone Dybkjær.]

er i tvivl om, at det vil dreje sig om Elsam, Kraftimport eller en sammenslutning af de to. Hvad kræver vi af en sådan sammenslutning? Er med andre ord et papirselskab tilstrækkeligt, eller kræver vi faktisk noget mere?

Med hensyn til spørgsmålet om prisfastsættelsen vil jeg sige, at jeg synes, det er udmærket, at vi får et mere ensartet beregningsgrundlag; jeg mener virkelig, det er tiltrængt på dette område. Jeg vil godt mere principielt rejse det spørgsmål, om ikke de meget forskelligartede elpriser ligesom er løbet fra tiden. Måske kunne man overveje i et land af Danmarks størrelse at sige, at det måske ikke er rimeligt, at der er forskellige elpriser landet over. Jeg kender godt de argumenter, der vil være for og imod, incitamentet til, at man gør noget mere ud af det, og den slags ting. Men alligevel er det måske et spørgsmål, som vi burde drøfte nærmere.

Elprisudvalget synes vi også er en god ting, og jeg synes, det er udmærket, at elprisudvalget kan gå ind og sætte prisen ned eller op på steder, hvor det af samfundsmæssige grunde skønnes hensigtsmæssigt. Men igen her kræver det, synes jeg, hvis det skal have nogen mening, at man ligesom har en mere overordnet energipolitisk plan, og jeg vil godt spørge handelsministeren, om han trods alt ikke forestiller sig, at der måske en vis samkøring mellem elprisudvalget, handelsministeren og folketingets energipolitiske udvalg netop for at kunne opnå, at man ser det i en mere overordnet energipolitisk sammenhæng.

Så er der spørgsmålet om § 13, hvorefter handelsministeren jo kan pålægge selskaber en hel del ud fra energipolitiske hensyn. Det er en paragraf, som bringer os i overensstemmelse med EF-direktiver til dels, men så vidt jeg kan læse paragraffen, lever vi ikke helt op til den, fordi handelsministeren vel rent praktisk skal have det oplyst, hvis der etableres kraftværker her i landet, som er baseret alene på olie. Så vidt jeg kan læse paragraffen, opnår man ikke det med den.

Det andet, jeg vil spørge handelsministeren om, er, om det ikke er rimeligt, at det energipolitiske udvalg inddrages i forbindelse med § 13, sådan at man siger: Handelsministeren kan, efter forhandling med det

energipolitiske udvalg, når energipolitiske hensyn osv. Jeg synes, det er vigtigt, at man får folketingets energipolitiske udvalg inddraget i disse ting.

Jeg har ikke flere kommentarer til dette lovforslag og skal blot om lovforslaget om ændring af lov om elektriske stærkstrømsanlæg sige, at vi kan gå ind for det. Vi har ikke nogen kommentarer til det, men vil gerne høre, om elrådet eller andre skulle have fremsat bemærkninger til det.

Ninn-Hansen (KF):

Det første spørgsmål, der rejser sig i forbindelse med lovforslaget om elforsyning, er: hvad er egentlig begrundelsen for, at man vil påtvinge elforsyningen en helt ny struktur? Er det utilfredshed med den måde, hvorpå landets elektricitetsselskaber hidtil har udført deres virksomhed? Det siger handelsministeren nej til, og ethvert andet svar ville være mærkværdigt. Sagen er jo den, at kraftværkerne og elselskaberne i øvrigt produktionsmæssigt og prismæssigt har udført deres forsyningsmæssige opgaver på en måde, der ligger uden for enhver kritik.

Derfor virker det også besynderligt, når der fremsættes et forslag, der fratager selskaberne muligheden for at fortsætte på den hidtidige måde, og som placerer myndigheden stærkt hos staten. Det vil jo i fremtiden være staten og dennes embedsmænd, der får beføjelserne ved beslutning om anlægsvirksomhed, finansieringspolitik og prisfastsættelse, alle disse ting, som selskaberne hidtil har kunnet klare selv.

Handelsministeren begrundet da også forslaget på en anden måde, nemlig med den udvikling, der har fundet sted med hensyn til elektricitetsforsyningen og energiforsyningen, og det er vel især spørgsmålet om opførelse af atomkraftanlæg, der spiller ind i handelsministerens begrundelse. Men hvorfor skal beslutning herom bevirke disse gennemgribende ændringer af strukturen? Elektricitetsselskaberne har på, synes jeg, udmærket måde forberedt den situation, hvor de nuværende kraftværker skal udvides med et atomkraftværk. Der er jo heller ingen, der kan påstå, at det er umuligt for selskaberne at samarbejde om denne sag. Under et besøg, folketingets energiudvalg aflagde hos ELSAM, hvor vi havde lejlighed til at drøfte en række af disse spørgsmål, vi står

[Ninn Hansen.]

over for, kunne jeg da kun få den opfattelse — og jeg tror, at udvalgets daværende formand, den nuværende handelsminister, måtte få den samme — at man var indstillet på at samarbejde hele vejen igennem. Derfor kan det ikke være nødvendigt med eneretsbevillinger og andre ting for at gennemføre det samarbejde, som er nødvendigt i forbindelse med energiforsyningen igennem atomkraftværker.

Det er muligt, at man igennem de udtalelser, jeg her har fremsat, kan genkende protesterne og argumentationen fra elektricitetsselskaberne. Det står jeg gerne ved. Elektricitetsselskaberne består i meget væsentlig grad af forbrugerne, og landets kommuner har deltaget stærkt i opbygningen og er placeret på god måde i ledelserne. Der var en ordfører før, der sagde, at selskaberne ikke kunne tage forsyningsmæssige hensyn. Det mener jeg de har gjort hele tiden, og jeg mener ikke, man finder noget sted, hvor forbrugerne er så stærkt repræsenteret i ledelsen som her. Jeg ved godt, at det er kommet på mode i visse kredse at skælde ud på elværkerne, fordi disse har gjort en indsats for en fornyelse og en forbedring af elforsyningen. Men denne hetz forekommer både urimelig og uværdig. Også af denne grund mener jeg, at folketinget bør tage hensyn til elværkernes egne ønsker om at forblive i fred for denne påtvungne ændring af deres forhold.

Handelsministeren har i fremsættelsestalen henvist til og vil formentlig på ny henvise til, at et lignende forslag var fremsat af den tidligere regering. Måske har jeg lagt mere mærke til, hvad hr. Karlskov Jensen sagde i sin ordførertale. Der var jo ønske om meget væsentlige ændringer i lovforslaget. Det vil vi følge op under udvalgsarbejdet, og jeg må sige, at det konservative folkeparti kan ikke medvirke til lovforslaget, således som det nu er udformet.

Om stærkstrømslovforslaget blot dette: vi betragter i væsentlig grad de ændringer, der er foreslået, som en konsekvens af elforsyningsforslaget. De rent tekniske spørgsmål vil vi gerne se på i udvalget.

Morten Lange (SF):

Jeg skal lade lovforslag om ændring af lov om elektriske stærkstrømsanlæg hvile.

Jeg anser det for at være en følgelov og teknikaliteter i sin hovedsag. Men til gengæld vil jeg gerne sige nogle ord om lovforslaget om elforsyning, som måske i virkeligheden er det centrale forslag i hele den energidebat, som er under udvikling.

Jeg anser dette forslag for så langt det vigtigste af dem, vi har til behandling, og det grundlæggende for, hvorledes forhandlingerne videre må komme frem. Jeg skal med det samme vedstå, at jeg blev da helt rørt, da jeg hørte fremskridtspartiet forklare om dette liberalistiske system ved elektricitetsværker, vi har. De er såmænd lige så halvsocialistiske som så meget andet i denne verden, og man får vel ikke andet end rimelige resultater ud af at sætte skik på den slags ting. Det er i virkeligheden helt på linje med disse institutioners struktur, at man sikrer dem den bedre overordnede styringsmulighed, som dette lovforslag stiler imod.

Jeg har heller ikke hørt nogen særlig kraftige protester fra elektricitetsværkernes side, og jeg synes, at lovforslaget har et korrekt sigte i retning af at sikre en overordnet styring. Men her kommer vi så til det problem, som vi kommer til at arbejde med i den kommende tid. Hvad skal denne styring bruges til? Og den kerneparagraf, der er, og som angiver, hvad handelsministeren kan anvende af styringsmetodik i retning af at lægge vægt på, at han under forsyningsmæssige og andre årsager kan foreskrive anvendelse af forskellige typer af brændsel, er nok for svag en paragraf til at bygge en egentlig energipolitik på. Jeg indrømmer, at der er også andre af lovens paragraffer, der kan bruges styringsmæssigt, men klarheden, den styringsmæssige klarhed, forekommer mig ikke at være sikker nok. Jeg tror, hvis jeg skal sige det ganske kortfattet, og mere er der vel ikke grund til ved denne lejlighed, at det vil være vejledende for vore forhandlinger fremover og et almindeligt indtryk, at vi skal både økonomisere med energiforbruget og formodentlig også bringe dette lands samlede energiforbrug under kontrol, standse dets vækst, så godt som vi nu kan komme af sted med det.

Dette er formodentlig ikke nogen særlig uoverkommelig opgave. Der er så store spildfaktorer i vort nuværende system, at vi

[Morten Lange.]

kan få langt flere resultater ud af de samme kalorier, hvis vi gør det fornuftigt, og det skulle i virkeligheden være et meget sikkert og fornuftigt sigte.

Men hvordan skal dette blive realiteter? Det skal formodentlig kun blive realiteter ved en udvikling, som man måske ikke helt har gennemtænkt, når man bare fremskriver, hvor meget elektricitetsværkerne skal producere af strøm, hvis alting er, som det plejer at være.

Jeg tror, at et af de ledende principper, vi kommer til at diskutere, er spørgsmålet, om ikke langt mere af vort energiforbrug skal over på kollektiv basis. Vi har en meget stor del af forbruget fordelt på alle mulige små fyringsenheder, på villaer og andre mindre enheder, og jeg vil tro, at vi må stille frem imod en langt mere udbygget kollektiv forsyning med både strøm og varme. Og det kan betyde, at samtidig med at vi skærer energiforbruget i dette land ned, eller i hvert fald bremser væksten, vil de offentlige anlæg blive udvidet i deres kapacitet.

Det er derfor, jeg anser denne lov for en særdeles væsentlig ting, fordi den skal bruges til flere formål, ikke blot til at sikre en mere rationel udnyttelse af energikilderne i den sædvanlige opfattelse, men den skal også være et instrument i vores samlede energipolitik med det sigte, jeg nævner, og dér rejser sig så uægtelig nogle problemer af en betydelig størrelsesorden. Det bekymrende ved energidebatten er, at det, man sagde for et år siden, meget nemt kan være blevet forældet.

Jeg har fulgt denne debat nu i 10-15 år, og det er vist længe målt med dette tings alen. Jeg må indrømme, at energikrisen, som den kaldes, naturligvis satte gang i nogle omvurderinger, og den har medført en række beslutninger, som jeg anser for lidet brugbare til, at vi kan leve videre med dem. Men på det senere tror jeg nok, at spørgsmålet om det nordiske energisamarbejde er kommet ind i ekstra forstærket stand. Det spiller naturligvis allerede en rolle i spørgsmålet om vores egen udbygning, fordi vi har og bør have udviklingsaftaler med andre lande, men det nordiske energisamarbejde bliver jo sat under en helt ny synsvinkel ved de i Nordsean forekommende gasforekomster, hvoraf nogle synes at være af sådan en type,

at de må producere, for at man kan få den olie, man også vil have. Hvad det betyder for Danmarks energipolitiske situation, er jeg ganske enkelt ikke i stand til udtømmende at besvare i dag, for det er ikke alene et spørgsmål om mængderne, det er også et spørgsmål om en teknologisk indpasning i vores totale energisystem. Den tror jeg dårlig nok er beskrevet, jeg tror dårlig nok, den er klarlagt, men det er ikke usandsynligt, at vi inden for et år eller en periode af den størrelsesorden vil være i besiddelse af informationer om muligheder, som gør, at alt det, der var god græsk eller brugbar latin for så meget som et års tid siden, viser sig at være en fejlregning.

Jeg har den opfattelse, at der er muligheder for, at vi kan komme til at stå i en energipolitisk situation, som ikke binder os til det energisamarbejde, som vi debatterede her i folketinget forleden. Man kan give os helt andre muligheder, også andre muligheder for at strukturere vores energiforsyning på en anden måde.

Alle disse ting må undersøges og klarlægges, inden vi har en brugbar energipolitik i Danmark.

Jeg anser lovforslaget her om elforsyning for at give visse af de styringsgreb, der er nødvendige. Jeg så dem gerne forøget og forbedret, men de er jo ikke så forfærdelig meget værd, hvis de ikke kroner en politik, som har et klart og rimeligt sigte, og som vi ved hvad vi gør med. Dér har jeg prøvet på at pege på nogle af de ting, jeg mener er hovedkomponenter, og de går jo uægtelig noget ud over det, som bare er en fremskrivning af, hvordan vores nuværende kraftværker skal udbygges. Det finder jeg er et ganske utilfredsstillende grundlag, og derfor mener jeg, at lovforslaget her giver os beslutningsgrundlag til at komme et stykke videre frem, men det siger i og for sig ikke så forfærdelig meget om, hvilken politik denne styring skal føre til. Det vil jeg meget gerne have vi ser på i udvalget, for jeg mener, at vedtage en lov om elforsyning og så derefter håbe, at Vorherre giver os en styring, det er ikke rigtig en fornuftig politik at føre frem. Jeg mener, vi skal arbejde hårdt med denne lov. Den vil måske sætte en hel masse andre problemer, som har været centrale i debatten, i et andet lys, måske føre til hele nyvurderinger, men først og fremmest give en

[Morten Lange.]

proportion i hele debatten, som jeg tror vi vil stå os ved at føre den i.

Poul H. Møller (KrF):

Vor ordfører er desværre forhindret i at være til stede ved denne, synes jeg, ret vigtige debat, men jeg skal på kristeligt folkepartis vegne komme med nogle enkelte kommentarer til de foreliggende lovforslag.

Jeg ved ikke, om det er en tilfældighed, at vi behandler disse lovforslag umiddelbart, forinden vi skal gå over til at tale om atomkraftværker. Men for mig at se synes det, som om det også har spillet en rolle ved udformning af lovforslaget om elforsyning, hvis jeg må tage det først. Der er jo tale om en væsentlig strukturændring, hvor man giver handelsministeriet en ret så stærk og kraftig indflydelse på hele ledelsen og styringen af elsektoren fremover, og jeg personlig tager det som et udtryk for, at man forstår alvoren, der ligger bag de helt nye aspekter i vor energiforsyning fremover, selv om dette blev benægtet af hr. Erik Holst ved indledningen af debatten her. Man kan måske nære nogen betænkelighed ved, at der lægges så megen magt i handelsministeriet, men får trøste sig med, hvad der er anført i lovforslagets § 2 om, at handelsministeren er pligtig at holde folketingets energipolitiske udvalg orienteret om alle væsentlige forhold vedrørende elforsyningen.

De enkelte paragraffer skal jeg ikke gennemgå, blot standse kort ved § 10. Jeg finder, det er en udmærket ting med nedsættelsen af dette elprisudvalg, som kan gribe ind, hvor man kan støde på urimeligheder, og det kan være en hjælp, som det vist også tidligere er nævnt, bl. a. på steder, hvor man på grund af arbejdsløshed osv., har brug for hjælp, også hvad elforsyning angår. Jeg skal ikke sige mere om dette.

Lovforslaget om elektriske stærkstrømsanlæg er jo en umiddelbar følge af lovforslaget om elforsyning. I den forbindelse kunne jeg dog have lyst til blot ganske kort at henstille, at man også fremover betænker miljøet og vor smukke natur, som desværre ofte er blevet vansiret ved rejsning af disse hæslige ledningsmaster. Det er mit håb, at man også fremover i videst mulig udstrækning tager hensyn til naturen og, som det også tidligere er blevet nævnt, hvor der er mulig-

hed for det, lægger disse stærkstrømsledninger ned i jorden, selv om det betyder en forøgelse af omkostningerne.

Kristeligt folkeparti vil gå ind i debatten og i behandlingen i udvalget med alvor, fordi vi ser, at det som sagt må have en relation til en kommende omlægning af hele vor kraftforsyning.

Ib Nørlund (DKP):

Så tumler det høje ting videre med sin udformning af en energipolitik, og det foregår på en noget bagvendt manér, synes jeg. Forleden begyndte det med et forslag om at give sig Det internationale Energi Agentur i vold i et underordningsforhold i leverancer med olie og andre energikilder, som kan blive skæbnsvangert og i hvert fald gøre udrømmningen af en selvstændig energipolitik temmelig fiktiv. Nu kommer så forslag om transport af energien, som elforsyningen jo væsentlig er, og efterhånden nærmer man sig også problemerne om produktionen af energi.

Heroverfor synes jeg, at man burde begynde med en samlet energipolitik, som må være den tekniske livsnerve i produktionen, og deraf aflede politikken på andre områder, og i den henseende er jeg også enig i, hvad der er sagt af fru Lone Dybkjær her.

I forelæggelsestalen siger ministeren, at landets samlede energiforsyning, som igennem de seneste årtier har været en relativt ukompliceret affære, nu er blevet så problemfyldt, at en overordnet politisk styring og et hermed forbundet politisk ansvar må være nødvendig. Det er jeg enig i, men den logiske konsekvens af det forekommer mig at være at følge det forslag, vi tidligere har stillet om at nationalisere energisektoren og specielt elektricitetsvæsenet. Der er talt rørende ord om de små, ynkelige foretagender, som elektricitetsforsyningen består af her i landet, men faktisk er koncentrationen jo allerede sket, og derfor ville det også være det naturlige grundlag for en virkelig energipolitik.

Specielt bestemmelsen vedrørende atomværker, denne enekoncession, forekommer det mig, at på det område er det helt urimeligt at opretholde et koncessionsprincip og ikke gøre det til et nationaliseret foretagende. Det, som gør en sådan samlet styring nødvendig, er efter min opfattelse, at man

[Ib Nørlund.]

lige så godt kan se i øjnene, at en energipolitik er nødvendig, fordi en fornuttig vækst i energiproduktionen vil være nødvendig, hvis der skal sikres de forbedringer i befolkningens materielle og kulturelle leveforhold, som mange stadig væk har behov for. Det klares efter min opfattelse ikke ved sparekampagner og den slags. Naturligvis bør der ikke og skal der ikke unødigt sløses med energi, lige så vel som der ikke skal sløses med noget som helst andet, men også indbefattet overvindelse af den slags vil en fortsat udvikling af energiforbruget være nødvendig for en fremskreden udvikling, og derfor tror jeg ikke spor på den tale om nulvækst og lavenergisamfund, som også har været fremført her, lidt stiltfærdigt måske. Det er ingen løsning. Vi oplevede noget af lavenergisamfundet sidste vinter, og det var ikke nogen lykke, og det, man kalder nulvækst, vil i praksis vise sig som tilbageskridt. Der bygges mange gange heroverfor på prognoser, som egentlig bare er forlængelser af umiddelbare øjeblikkelige tendenser, og når så en økonomisk krise udvikler sig, så siger prognoserne: nu skal vi ikke bruge så meget elektricitet, som dengang man forlængede et opsving. Jeg tror ikke at man skal bygge sine perspektiver på et så skrøbeligt grundlag.

Jeg mener altså, at en energipolitik her i landet må hvile på en bred energibasis og komme ud af den nuværende ensidige afhængighed, og det kræver en planmæssig udbygning i samklang med mangesidige samfundsopgaver. Alligevel foreslås det kun, at man bygger på koncessionsprincippet. Jeg skal gerne erkende de fremskridt, der ligger i forslaget i forhold til tidligere, hvor der slet ikke var grundlag for et sådant offentligt indseende, men de meget søde bemærkninger i fremsættelsestalen om, at elselskaberne har været så flinke igennem mange år, og derfor tager man sådan en stilling lige midt imellem, synes jeg ikke rigtig svarer til situationen. Jeg synes, de samfundsmæssige hensyn må gå ud over det.

De bestemmelser om indseende, som findes, forekommer mig ikke overdrevne, men det vil kræve en meget energisk og bevidst anvendelse af dem, hvis ikke kapitalistiske og kommercielle interesser fortsat skal være dominerende på disse områder.

Et par enkeltheder har jeg nogle bemærkninger til. Varmeproduktionen er holdt uden for denne lovgivning. Det forekommer mig urimeligt. Der er et nært samspil mellem elektricitet, varme og miljøpolitik i moderne energiforsyning og derfor forstår jeg ikke visdommen i en sådan adskillelse.

Endvidere vil jeg godt rejse et spørgsmål vedrørende takstpolitikken. Den kommer altså til at ligge omkring dette elprisudvalgs virke, men i bemærkningerne til lovforslaget er man, for at sige det mildt, meget kryptisk med hensyn til specielt spørgsmålet om prisdifferentiering. Der findes urimelige forskelle mellem de priser, der kræves af forbrugerne, og dem, der kræves af forskellige foretagender, og der drives også en vis form for skattepolitik på disse områder. Det fremgår ikke meget klart, hvordan disse forhold vil ligge efter en eventuel gennemførelse af loven, men vi er i hvert fald ikke tilhængere af, at det offentlige ad disse veje giver kapitalen en støtte, som det ikke under forbrugerne.

Det andet lovforslag er som sagt en følge af ellovens koncessionsprincipper. Jeg kan altså have det forbehold, der ligger deri i forhold til det tidligere sagte. Men det drejer sig om ændrede ekspropriationsbestemmelser, og det kan nok være nødvendigt. Og i hvert fald, da jeg ser af bemærkningerne, at man er i den situation, at man for øjeblikket delvis må støtte sig på en forordning af 5. marts 1845, så synes jeg godt, jeg vil være med til at give regeringen en håndsrækning til at komme ud af denne situation og nærme sig lidt mere atomalderen på det område.

Sigsgaard (VS):

Jeg skal i anledning af det sidste indlæg indlede med at sige, at i VS mener vi ikke, at nationaliseringen i sig selv under vores samfundsforhold er lykken. Staten vil forfølge stort set de samme mål, som elselskaber og andre i dag forfølger. Det fremgår meget tydeligt af de lovforslag, der er til behandling her i dag, og ikke mindst af de bemærkninger, der ledsager lovforslagene.

Samtidig vil jeg dog godt sige, at der er meget, der kunne tale for, at man måske overvejede ikke en snæver dansk nationalisering, men derimod at gå ind på de tanker, som gennem mange år har været fremført fra

[Sigsgaard.]

først og fremmest svensk side, men også til dels fra norsk side, gående i retning af oprettelse af et fællesnordisk, statsligt, kooperativt selskab, der kunne stå for såvel efterforskning som udvinding af olie, gas osv., raffinering og distribution med henblik på energiforsyningen, og her tror jeg nok, man må sige i dag, at det er Danmarks, skiftende danske regeringers, ansvar først og fremmest, at et sådant samarbejde, der ville kunne øge uafhængigheden af de store energimonopoler, ikke er kommet op at stå. Jeg tror heller ikke, at den nuværende regering på nogen måde kan sige sig fri for i kraft af medlemskabet i af fællesmarkedet at have stået i vejen for en udvikling af et nordisk samarbejde på dette område. Hvis man fik et sådant samarbejde, ville det næppe blive atomkraften, der kom til at stå særlig centralt i det. Svenskerne bremser som bekendt særdeles kraftigt op nu, ser det ud til, med hensyn til atomkraften, og nordmændene er yderst skeptiske over for den.

I øvrigt skal jeg koncentrere mine bemærkninger om lovforslaget om elforsyning og ikke så forfærdelig meget selve forslaget indhold — det har jeg nogle bemærkninger til — men måske i nok så høj grad om de bemærkninger, som forslaget ledsages af.

Fundamentet og baggrunden for forslaget — dér havde kristeligt folkepartis ordfører nok gættet rigtigt — er naturligvis, at atomkraften nu efter regeringens opfattelse står på trapperne. Regeringens grundlag for at diskutere disse spørgsmål er igen skønnene over stigningen i energiforbruget, hvor der også i bemærkningerne siges noget om, at det da godt kan være, den bliver lidt mindre end de 8-9 pct., den har været i de senere år. Men i øvrigt er bemærkningerne lidt vage på det punkt, og jeg vil godt benytte lejligheden til at spørge handelsministeren, hvornår han rykker ud med alt det materiale, som han ligger inde med omkring de spørgsmål her. Mig bekendt er der jo sket en meget kraftig forsinkelse af offentliggørelsen af prognoseudvalgets betænkning. Var det den 10. januar eller sådan noget, den kom? Der er jo visse kilder, der hævder, at den skulle sandsynliggøre eller vise, at indførelse af atomkraft ud fra prognoser over det fremtidige elkraftforbrug på det nærmeste skulle være ganske overflødig.

Ministeren har i bemærkningerne et par flotte sætninger om, at kernekraftens konkurrencedygtighed er øget her på det seneste. Det ville være interessant at få udbygget lidt, hvad ministeren egentlig bygger det på. Jeg mener, det er en ret så kritikløs videregivelse af de oplysninger, som bl. a. Elsam har udsendt. Jeg vil lige gøre opmærksom på, at der jo for længst er dannet et kartel af uranproducenter, men jeg tror, at ministeren her tænker på uranpriserne. Der er dannet et kartel af uranproducenter. Priserne er i kraftig stigning. Vi ved, at forekomsterne af uran er begrænsede. Vi ved ikke rigtig, hvor mange man vil finde i fremtiden, men begrænsede er de da i hvert fald. Hvis man blot tager fællesmarkedets atomudbygningsprogram, og det er jo et ganske kolossalt program, så vil man af det se, at det vil øge efterspørgslen efter uran ganske kraftigt. Der er altså al mulig udsigt til meget store prisstigninger på uranen, dels på grund af efterspørgslen, dels på grund af monopoliseringen af uranproduktionen. Ministeren bør også være opmærksom på, at der jo er tale om et begyndende fald i oliepriserne for tiden, og der er kyndige folk, der mener, at dette fald vil blive endog meget kraftigt på grund af den intensiverede olieefterforskning, der har fundet sted med godt resultat efter den såkaldte oliekrise.

Der næst spørgsmålet om eneretsbevilling og spørgsmålet om folketingets stilling. Jeg finder, at det er utilfredsstillende, at et sådant afgørende spørgsmål, en sådan afgørende beslutning, træffes uden om folketinget. Forskellige spørgsmål skal forhandles med energipolitisk udvalg, der jo ikke har nogen beslutningsret, men noget af det væsentlige her går på, at beslutningen om alle de andre meget vigtige spørgsmål, bortset fra placeringen af A-kraftværker, træffes uden om folketinget. Det er noget af det væsentlige, at selv om man forelægger forskellige sager for det energipolitiske udvalg, så er der jo ikke dermed garanteret nogen offentlighed, og jeg må forstå de forslag, som vi behandler her i dag, hvis jeg nu for et øjeblik må tage dem under ét, sådan, at man meget bevidst har bestræbt sig på i så høj grad som overhovedet muligt at undgå offentlighed omkring de meget centrale spørgsmål, der her er tale om.

Jeg tror også, man skal være opmærksom

[Sigsgaard.]

på, at når der rumles så meget om atomkraften netop nu, så er der en række årsager til det, men det er vel netop i høj grad eneretsbevillingen, der lokker. Det vil jo blive afgjort her inden så forfærdelig længe, hvem der står bedst rustet, når kampen går ind om den eneretsbevilling, og dér forsøger da i hvert fald Elsam ganske åbenlyst at placere sig i forgrunden.

Jeg vil godt sige om det, der altså er grundlaget for lovforslaget her, påstanden om, at vi jo nok er nødt til at have atomkraften indført på grund af behovet for et udvidet energiforbrug, at der er intet, der for mig at se tyder på, at der eksisterer et sådant behov. De behov, der måtte være for udvidelse af energiforbruget, kan sagtens dækkes ved hjælp af andre energikilder. Der er energikilder, som ikke omtales i lovforslaget her, som kunne have været tilgængelige nu, hvis man havde villet, hvis man havde sat ind på udforskningen af dem, men man har ensidigt sat ind på udforskningen netop af kernekraften. Jeg kan godt give nogle forklaringer på det. Jeg skal ikke stille spørgsmål om det her. Jeg tror, man skal være helt opmærksom på, hvordan der fra en række store multinationale selskabers side igennem mange år har været investeret milliarder og atter milliarder af dollars i atomkraften. De selskaber presser naturligvis på for at få udbytte af deres store investeringer, og det er en meget væsentlig baggrund for, at forslaget nu fremsættes, at forslaget nu skal presses igennem folketinget.

Jeg når ikke meget mere i denne omgang, men skal lige gentage, at grundlaget for lovforslaget efter min opfattelse er ønsket om indførelse af atomkraft. Jeg skal for klarheds skyld sige, at i VS er vi imod indførelse af atomkraft, men gennemtrumfer et flertal — hvad diverse højere magter forbyde — at der kan oprettes a-kraftværker, så må historien selvfølgelig også reguleres igennem en ændret lovgivning, det er klart, og der er en lang række bestemmelser i specielt lovforslag nr. 180, som vi naturligvis i den situation kan se positivt på.

Ministeren for offentlige arbejder (Niels Mathiesen):

Efter at have lyttet til denne debat har jeg nærmest en fornemmelse af, at jeg kan

nøjes med at sige: det er ikke mig, det er min kollega handelsministeren. Men der blev dog stillet et spørgsmål og fremført en bemærkning. Det var hr. Erik Holst, der fremførte nogle tal gående ud på, at det kostede 1½ øre mere pr. kW i forbindelse med spørgsmålet om at få det hele i kabel.

Jeg vil gerne sige, at tal er noget mærkeligt noget, for der er jo også noget om, at 5 km kabel giver lige så meget som stærkstrømsføring via 100 km ledningsmaster. Derfor er tal noget meget besværligt noget at bevæge sig med.

Jeg er enig i — også til hr. Poul H. Møller — at der skal tages de videst mulige miljøhensyn, men når det er sagt, så har jeg altså også den fornemmelse, som PH engang havde, at hvis man tager disse hensyn, så kan trafik anlæg også passe smukt ind i helheden.

Handelsministeren (Erling Jensen):

Der er det glædelige ved dette lovforslags behandling, at de overordentlig mange kommentarer, spørgsmål og bemærkninger dokumenterer denne lovs betydning, som også specielt hr. Morten Lange var inde på, og denne holdning til denne lov som en afgørende forudsætning for en konsekvent energipolitik deler jeg. Men netop på grund af de mange spørgsmål bliver jeg nok nødt til at lade en række af de mere detaljerede spørgsmål besvare i udvalget — det skal jeg gøre så omhyggeligt som muligt — og nøjes med i min besvarelse nu at koncentrere mig om nogle principielle synspunkter fremsat af ordførerne.

Hvis jeg må starte med hr. Morten Lange og sige, at når han markerer, at hensigten med denne lovgivning er en overordnet styring, så har han fået fastslået lovgivningens målsætning på en måde, der fordeler sol og vind lige mellem det, samfundet efter vore erfaringer har en forpligtelse til at foretage sig under energikrisen, og en anerkendelse af den ekspertise, som vi ved eksisterer i vore elskelskaber.

Jeg vil også gerne påtage mig at være med til at skabe en større klarhed over de mulige anvendelser af forskellige styringsmekanismer. Jeg vil gerne gøre hr. Morten Langes betragtninger om det nordiske energisamarbejdes betydning til mine, med den tilføjelse, at det, vi har behov for, er en kom-

[Handelsministeren.]

ination, der gør, at vi får et meget bredt og dybtgående internationalt samarbejde både over det Internationale Energi Agentur og vort energisamarbejde i fællesmarkedet og ikke mindst i en videreudvikling af et jo allerede meget vidtgående energisamarbejde i de nordiske lande. Jeg skal i den forbindelse blot oplyse, at allerede på mandag fortsætter jeg drøftelserne med min norske kollega om, hvordan vi kan viderføre samarbejdet i kraft af Norges kendskab til sine muligheder i den kommende tid.

Også fru Lone Dybkjær var inde på en række principbetragtninger, som jeg gerne vil tage op. Fru Lone Dybkjær sagde — og noget tilsvarende blev sagt af en række andre ordførere og måske først og fremmest af hr. Ib Nørlund — at vi må snakke energipolitik først og detaillovgivning bagefter. Jeg tror, at vi i denne situation må snakke energipolitik og forudsætningslovgivning samtidig. Vi har søgt at time denne debat om energipolitikken i det energipolitiske udvalg så nøjagtigt som muligt, men jeg tror, at man er klar over, at der for øjeblikket i kraft af de mange lovforslag er en temmelig lang leveringstid her til folketinget, og derfor var det magtpåliggende for os, at vi fik fremsat lovforslagene betids. Jeg kan i dette øjeblik bekræfte, at en ny energiredegørelse, en ajourført energiredegørelse, vil blive afleveret til energipolitisk udvalg inden for den næste halve snes dage. Det vil sige, at den vil blive afleveret, så den kan danne grundlag for detaildrøftelserne, også om forudsætningslovene, i det energipolitiske udvalg. Jeg skylder at sige, at det da er helt klart, at indholdet af denne energipolitiske redegørelse også vil kunne tilgå pressen og igennem den være med i en bred offentlig debat.

Fru Lone Dybkjær havde nogle betragtninger om, at elloven, men ikke atomloven burde gennemføres i denne samling. Jeg skylder at sige, at jeg er meget enig i begge dele, og jeg mener, at både jeg og min kollega hele tiden har markeret, at vi var det. Jeg mener, at det er rimeligt og rigtigt at søge elforsyningsloven gennemført i denne samling, og jeg ved, at undervisningsministeren er af den opfattelse, at gennemførelsen af atomloven kommer til at ske i den efterfølgende.

Fru Lone Dybkjær havde også nogle betragtninger om spørgsmålet om eneretsbevilling og eneretsbevillingens form. Jeg skal ikke lægge skjul på, at jeg er af den opfattelse, at den form, vi har givet eneretsbevillingen med en beslutning, der skal vinde tilslutning og altså ikke — i modsætning til det, jeg forstod var hr. Sigsgaards opfattelse — kan gennemføres uden det energipolitiske udvalgs tilslutning, er rigtig. Men jeg gad da også vidst, om ikke denne debat ligesom forsvinder, når man har det nødvendige kendskab til det lovforslag, som undervisningsministeren har forberedt, og som betyder, at en særlig iktratredelseslov skal sætte atomanlægsloven i kraft og derved være det redskab, som interesserede måtte kunne benytte i en eventuel folkeafstemningssituation i næste samling.

Endelig vil jeg fraråde, at man ligesom skaber en teori om, at oplysningskampagnen ikke kan fungere, som den bør, at den skulle blive forkludret. Jeg tror tværtimod, at chancen for, at oplysningskampagnen kan vinde langt nok ud, er, at der nogenlunde samtidig sker så meget i dette folketing, at de ting, man skal diskutere, har fornøden aktualitet eller, som det blev sagt fra kristeligt folkepartis side, er præget af, at folketinget markerer, at de forstår alvoren i den energipolitiske situation.

Hr. Ninn-Hansen havde nogle betragtninger, der kunne koges ned til et meget stort: hvorfor? Svaret er — hvilket jeg også tror hr. Ninn-Hansen havde fornemmelsen af — at det er, fordi vi befinder os i en anden energisituation end den, den hidtidige struktur var bygget op på, og fordi de fleste af os tror, at vi vil blive ved med at befinde os i denne anden energisituation og ikke vende tilbage til den gamle. Derfor må vi have den overordnede styring, som hr. Morten Lange pegede på. Men jeg skylder dog at sige, at derfor inddrager vi jo også den ekspertise, som vi erkender eksisterer, og jeg finder det ikke rimeligt, at vi benytter disse debatter til at lægge det arbejde, der er udført af elselskaberne hidtil, for had, eller til at lægge det op, som om nogle gør det. Det, der er tale om, er, at vi er af den opfattelse, at vi befinder os i en ny og anderledes situation, og det må vi tage fornøden højde for.

Så skal jeg til hr. Kjærulff-Schmidt, som

[Handelsministeren.]

havde nogle overordentlig skarpe og negative bemærkninger om denne lovgivning, sige, at jeg bemærkede mig, at den tidligere handelsminister gik hastigt bort, da hr. Kjærulff-Schmidt betragtede denne lov som socialisme ad bagdøren. Jeg tror, at hr. Kjærulff-Schmidt, hvis han erindrer sig denne lovs forhistorie, vil vide, at den på overordentlig mange punkter, og specielt på de punkter, hvor hr. Kjærulff-Schmidt taler om socialisme ad bagdøren, er enslydende med det forslag, den tidligere handelsminister allerede havde lagt frem. Netop derfor har jeg måske også lidt mere vanskeligt, end jeg normalt ville have haft det, ved helt at forstå rækkevidden af hr. Karlskov Jensens betragtninger, men jeg føler mig overbevist om, at vi finder en fornuftig løsning på disse betragtninger under udvalgsarbejdet. Jeg har da stadig væk den opfattelse, at der fortsat ligger et parti, venstre, med meget vidtgående positive holdninger til dette lovforslag, bag denne lovgivning.

Jeg skal pege på hr. Erik Holsts betragtninger om vækstproblematikken og sige, at jeg finder det helt naturligt, at disse synspunkter indgår i debatten, at i det hele taget den større sammenhæng kommer til at indgå i debatten, og det er det, redegørelsen skulle gøre det muligt at sikre.

Jeg tror, jeg har svaret hr. Ib Nørlund om den bagvendte maner, fordi den bagvendte maner bliver noget anderledes, når den ses i lyset af den energiredegørelse, der kommer tids nok til at foreligge, inden hr. Ib Nørlund og andre skal til at tage stilling til de forudsætningslove, vi her diskuterer. Jeg er meget enig i overvejelserne om den bredere planmæssige udbygning, og jeg er såmænd også enig med hr. Ib Nørlund, når han nævner, at også varmeproduktion må kunne blive et område, der skal ind under en energipolitik. Når vi ikke har gjort det med dette lovforslag, er det, fordi det kun i et meget begrænset omfang vedrører dette lovforslag. En meget væsentlig del af varmeproduktionen ligger uden for de produktionselskaber, vi her diskuterer.

Jeg har med interesse mærket mig hr. Sigsgaards betragtninger om vores manglende opfyldelse af mine nordiske kollegers forslag om et altomfattende nordisk energiselskab. Jeg må have været uopmærksom

på det tidspunkt, da de har rejst dette forslag, men på den givne foranledning skal jeg få det genoptaget og drøftet. Jeg tror nu nok, at det, vi diskuterer og har mest glæde af at diskutere, er et meget omfattende nordisk energisamarbejde, og det føler jeg mig overbevist om at vi både har evne og vilje til at gennemføre.

Så må jeg måske sige til hr. Sigsgaard, når han spørger om, hvornår vi rykker ud med materiale: det gør vi som nævnt med denne energiredegørelse. Jeg havde en fornemmelse af, at når hr. Sigsgaard troede på en forsinkelse, så var det, fordi han omtalte en delrapport, der indgår i dette materiale, og som altid har skullet indgå i dette materiale. Jeg kan da glæde hr. Sigsgaard med, at denne delrapport vil være en del af det bilagsmateriale, der tilgår det energipolitiske udvalg.

Jeg kan slutte med at sige, at hr. Sigsgaard har aldeles uret, når han mener, at regeringen skulle ønske at undgå offentlighed om energipolitik og energilovgivning. Vi er interesserede i ikke at træffe beslutninger, der rækker langt ud i fremtiden, bl. a. omkring de problemer om atomkraft, jeg forstod hr. Sigsgaard allerede havde taget stilling til, før en fornuftig energidebat har kunnet have et fornuftigt forløb, og før det energipolitiske udvalg har kunnet få yderligere ajourførte redegørelser. Min opfattelse er, at energipolitikken er så væsentlig for samfundsudviklingen, at enhver må være interesseret i den størst mulige offentlighed og den størst mulige debat om disse problemer, og at der ikke fra regeringens side nogetsteds er lagt hindringer i vejen for en sådan debats gennemførelse.

Lone Dybkjær (RV):

Jeg vil gerne takke handelsministeren, fordi der kommer en energipolitisk redegørelse, men jeg bemærkede også, at der ikke rigtig blev sagt noget om en energipolitisk plan. Jeg føler nok ikke, det er helt tilstrækkeligt, hvis vi skal nøjes med ligesom at foretage de energipolitiske drøftelser i energipolitisk udvalg, men jeg regner også med, at vi til efteråret vil kunne få en energipolitisk diskussion her i folketinget. Om det skal være på baggrund af denne eller andre redegørelser, kan vi jo så finde frem til senere.

[Lone Dybkjær.]

Jeg er ikke i tvivl om, at handelsministeren mener, at den måde, han har fremsat lovforslaget om eneretsbevillingen på, er den rigtige form. Ellers havde han vel næppe gjort det. Det, jeg ligesom spurgte handelsministeren om, var, om han kunne tænke sig at overveje, om man kunne finde en anden form. Når jeg sagde det, er det, fordi jeg synes, at lovkomplekset bliver ganske kompliceret. Først vedtager vi en ellov — hvis den altså bliver vedtaget, hvad den vel gør — så giver vi på et eller andet tidspunkt en eneretsbevilling, men i tilknytning til noget andet. Så vedtager vi en procedurelov om atomanlæg. Så tager vi noget omkring en folketingsbeslutning om placering af et atomanlæg, og endelig vedtager vi en ikraftsættelsesdato.

Det er ikke nogen særlig simpel ting. Det, jeg egentlig godt ville nå frem til, hvis vi virkelig skal have noget ud af vores oplysningskampagne, hvis vi virkelig skal lette arbejdet i forbindelse med denne oplysningskampagne, er, om vi ikke kan gøre disse ting på en lidt simplere måde, sådan at vi nøjes med én, to eller tre love i stedet for fire-fem stykker.

Jeg synes, ligesom andre har givet udtryk for det her, at det er vigtigt, at vi giver ordentlig tid til oplysningskampagnen, men det er også vigtigt, at vi herfra tilrettelægger det sådan, at man nogenlunde kan forklare, hvad det er, der foregår.

Jeg er i øvrigt enig i, at en af de måder, man kan få en virkelig diskussion i gang på, er, at vi samtidig med energioplysningskampagnen behandler lovforslagene her i folketinget, så det kan jeg tilslutte mig.

Handelsministeren (Erling Jensen):

Meget, meget kort, fordi der jo da ikke er megen grund til, at vi prøver at tale os fra hinanden her i salen, når vi med sikkerhed ved, at vi vil gøre os al mulig umage for at tale os sammen i det energipolitiske udvalg. Jeg ser meget gerne en energipolitisk debat her i folketinget på grundlag af en energipolitisk redegørelse, men jeg har forstået den aftale, jeg og min forgænger havde med det energipolitiske udvalg, således, at den redegørelse, der var under forberedelse, skulle tilgå energipolitisk udvalg. Jeg har ikke behov for andet og mere end at opfylde

denne forpligtelse. Hvis energipolitisk udvalg derefter måtte være enig og ønsker, at vi kommer videre også her i salen, så kan jeg kun være interesseret i det.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til det energipolitiske udvalg. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om atomanlæg m. v.

(Lovforslag nr. 174. Fremsat 20/3 75).

Formanden:

Sammen med denne sag behandles den sidste sag på dagsordenen, nemlig:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om meddelelse af tilladelse til opførelse af et atomkraftværk [af Ninn-Hansen m. fl.].

(Andre selvst. forslag nr. XLIII. Fremsat 3/4 75).

Forslagene sattes til forhandling.

Formanden:

Undervisningsministeren har ordet.

Nå, undervisningsministeren ønsker ikke ordet nu. Jeg tvinger aldrig nogen til at tage ordet.

Erik Holst (S):

Tak, højtærede formand, jeg kommer frivilligt.

Må jeg starte med at sige, at der jo allerede i offentligheden har været en del debat om forslag til lov om atomanlæg m. v. Der er nogle, der har ment, at dermed ville man tage stilling til at indføre atomkraft i Danmark, og andre har ment — det har nu nok været de få — at hermed var vi i gang med en procedurelov. Det sidste er det rigtige.